

NABYCIE (138) *sb n*

a *jasne*; -e z *tekstów nie oznaczających é*.

sg *N* nabyci(e) (23). ◇ *G* nabyciã (50). ◇ *D* nabyciu (14). ◇ *A* nabyci(e) (15). ◇ *I* nabyciém (13); -ém (2), -(e)m (11). ◇ *L* nabyciu (16). ◇ *pl N* nabyciã (2). ◇ *A* nabyciã (5).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Wejście w posiadanie, uzyskanie, zdobycie (bez przydawki dopełniającej zwykle: zdobycie majątku); comparatio Mącz; quaesitum Calep; acquisitio Vulg; adeptio, consecutio Cn (48) : Parabilis Latwy ku nabyciu nágotowaniu. Mącz 279d, 280a; Calep 883b.*

nabycie czego (43): Co czynicye ludzie ktorzyfcye sie około nabycya tylko pienýedzy zábáwili/ á około wálfych fynow ktorym peynyádze zbyeracye żadney práwye pilnosci nye czynicye. *GliczKsiqz* M2, Mv; *RejWiz* Dd3; (Nie wftýday sie) z zakonu Pánfkiego/ y testámentu/ y z fądu vřpráviedliwić bliźniego/ z fłowá towarzysfów y podroźnych/[...] z nábycia wiela álbo málá [*de aequalilate staterae et ponderum, de acquisitione multorum et paucorum*] *Leop Eccli* 42/4; *GórnDworz* P3; *RejPos* 241v; *RejZwierc* 114v; *CzechEp* [387]; *GostGosp* 155; *SarnStat* 99, 443; *PowodPr* 83 *marg*; **WOREK** **IVDASZOW**, iest chuc do cudzego, I zly řpofob nábycia dobrá nie dobrego. *KlonWor ded* **6v, 1.

W połączeniach szeregowych (4): zábiega onemu řzczęciui řwemu/ iuż fálfzem/ iuż lichwámi/ iuż rozmáitým á dziwným nábyciem *RejPos* 280; iákokolwiekby go [*imienia*] kto dořtawá/ chocia po żenie/ álbo z wyřługi/ álbo zá kupnem/ darowným obyczáiem / zamiáná/ y ktorymkolwiek nábyciem/ wedle zwyczáiu y Práwá póspolitégo. *SarnStat* 1014 [*idem*] [1023]; *SkarKaz* 458b.

W przeciwstawieniach: »nabycie ... gubienie (2), szafowanie, szafunek« (4): Bo iuż kłopot w nabyciu/ kłopot w száfowaniu *RejWiz* 18v; Ale iefli bylá radá o gubieniu mleká/ potrzebna teź zá iest/ o nabyciu iego *SienLek* 87, 46v; *SarnStat* 443.

W charakterystycznych połączeniach: nabycie bogactw (2), dobra, dostatkow, majątności (3), pieniędzy (gotowizny pieniężnej) (6); nabycie mała, wiela.

Wyrażenia: »łacne nabycie« (1): A gdzie piękne záchowanie á vcźciwa fławá/ thám iuż v wřzech miłość y wřzytkiego łacne nabycie *RejZwierc* 114v.

»[co] nabycia łakomego« (1): A then řkarb nábycia łakomego nigdy ná dwoie rozdzielon być nie może. *RejZwierc* 48v.

»pocziwe nabycie« (1): Ia thedy [...] z mey máiętności/ ktorey z woley Bożey á z pocźciwego nábycia przodkow mych/ y z řáfki W.K.M. ku mnie vżywam *BibRadz* *2.

»z nabycia rąk moich« = z *własnej pracy* (1): Ktoreby [*bogactwa*] mnie mogły przypásć z nabycia rąk moich. *LubPs* aa5.

»trudne nabycie; trudność nabycia« (2;2): *RejWiz* Dd3, 12v *marg*; gdy s řzczęfcia řámeego/ Bez trudnego nábycia/ iz kto dobrá řwego/ Poboźnie á z rozmyřłem/ vżywa ná řwecie *RejZwierc* 134; *RejPos* 71.

»[co] własnego nabycia« (1): tylko męřkięgo rodzaiu potomkowie [...] dziedzictwo póięgáć máią/ [...] oprócz rzeczy ruchomych y włáfnęgo nábycia ich *SarnStat* 1030.

»złe nabycie« (7): *BielKron* 3, 36v; *RejPos* 72; *PAtrzayze* záfię iákie zuchwálfwá/ iákie mordy/ iákie krwie rozlanie/ iákie podřtěpki/ iákie práktyki/ iákie nieřpráviedliwosci/ iákie złe nabycie/

Czo wżytko s tego źrzodła rość muśi s they łzárey pychy náfzey *RejZwierc* 191, 40; *SkarKaz* 458b; *KlonWor* 1.

Szeregi: »(nie) łupiestwo a (ani) (niepobożne) nabycie« (2): Swiát fie kocha w łupiełthwie á w nábyciu/ á on [*Chrystus*] wżędy vczy miłolierdzya *RejPos* 26; *RejZwierc* 48v.

»nabycie a posiedzenie« (1): Nicci thu inżezgo Pan nie przypomina/ iedno dla nędznego nábycia á poliędzyenia docześnego/ márníych wydártkow łwiátá tego. *RejPos* 241v.

»praca a nabycie« (1): A my niebożátká [...] położylichmy wżytkę náfzieię łwoię w pracach łwych á w trudnym nábyciu łwym *RejPos* 71.

»zbieranie a nabycie« (1): dziłieyłfych czáfów ludzie wdáli fie ná bárzo zbytnye á vbezmyerne zbyeránye á nábycye pyenyędzy / bogactw/ thudzyełz máyętności *GliczKsiąż* Mv.

W przén (4) : Ztáfde y Piotr S. lud krześciánłki zowie rodzáiem Bogu wybránym/ kápłánłtwem Krolewłkim/ narodem łwiętyym/ ludem nábycia [*populus acquisitionis Vulg* 1.*Petr* 2/9] *PowodPr* 16.

nabycie czego (2): *RejPos* 289v; [*przyrodzenie*] záfwdzy przykłonniefze ięft do łwiátá tego obłudnego/ y do nábycia omyłnych przyłmákow ięgo/ niźli do cnoty *RejZwierc* 65.

Wyrażenia: »łacne nabycie« (1): iákie w nim [*w św. brzemieniu Pana*] ięft łacne nábycie y thych nikczemności łwiátá tego/ z nieomyłnych á łwiętyeh obietnic ięgo/ y potym żywotá wiecznego *RejPos* 289v.

»[kto] własnego nabycia« (1): A wy v niego będziecie lud wybrány/ á práwie krolewłkie kápłánłtwo ięgo/ lud łwięty á włafnego nábycia ięgo [*populus acquisitionis Vulg* 1.*Petr* 2/9]. *RejPos* 53v.

a. *O abstraktach [czego]* (6) : *GliczKsiąż* L4; Ad amicitias comparandas nihil utilius largitionibus, Nic lepfzego yáko dáfry ku nábiciu á ołięgnieniu przyyáfni. *Mącz* 62a; *GórnDworz* K4v, O6v; *RejPos* 286v.

W charakterystycznych połączeniach: *nabycie łaski, miłości ludzkiej, możności łwiata tego, przyyáfni, wspomżenia.*

Szereg: »łakomstwo a fáfzywe nabycie« (1): vłtáfwicźnie miał ten przeláfdownnik chodźić á wołáf/ [...] ábychmy [...] vdali fie w łakomłtwá á fáfzywe nábycia możności łwiátá tego/ wedle woley á rády ięgo. *RejPos* 72.

2. *Osiągnięcie pewnego stanu lub cechy (wyrażonej dopełnieniem); acquisitio Vulg [czego]* (14) : *FalZioł* V 7v; *GlabGad* G6 [2r.]; Ku nábyciu práwey cnoty [...] wielki ięft przyłtęp y pomoc niemála ćwiczenie á wychowánie *GliczKsiąż* A3v; *BibRadz Gen* 3/6; *KwiatKsiąż* F2v; Ea potestate quae sibi ad dignitatem permissa erat, ad quaestum utebatur, Tę zwierłchność którei mu ku sławie á nábicia [!] powagi pozwolono ná łakomłtwo obrócił. *Mącz* 430d; *GórnDworz* I4v, Llv; *SkarŻyw* 332; *KołakSzczęł* C4; Gdyź Bog nie połtáwił nas ku gniewu/ ále ku nábyciu zbáfwienia [*sed in acquisitionem salutis*] przez Páná náfzego Ięfu Chriłtá *WujNT* 1.*Thess* 5/9, 2.*Thess* 2/14[13]; Sáf y inné Tytuły y z ich Státutáfmi obwłafnémi, ku nábyciu biegłóci w práwie Krolewłkim *SarnStat* 160.

W chrakterystycznych połączeniach: *nabycie biegłóci, chwáfy* (2), *cnoty, duchow ożywiających, mocy, nędze, pokory, powagi, (wiekuistej) sławy* (2), *trwáfłóci, umiejętności, zbáfwienia.*

3. *To co się zdobyłło, co się posiada [w tym: czyje]* (49): *pron poss* (46), *G sb* (3)] (76) : Rzekłęm nie mam nigdy nád cię iuź Bogá inęgo/ Bo ty odemnie nieżáfdałz nábycia moyęgo. *LubPs* D3;

Nie leż pod lieć w nádzyeię nábycia wietłżego/ Rádłzey vżyw w wolności coć Pan Bog dał fwego. *RejWiz* 106, 107, 191v; doczeńne nábycie/ łpołu s miałem ginie/ Sámá łławá pocźciwa/ tá ná wieki łynie. *RejZwierz* 134; *RejAp* 24, 189v; [syn *Tobijasza*] przyłzedł do niego s łláchetną żoną y z wielkim nábyciem do domu iego. *RejPos* 42v; Pan Bog tu włzędy y o pocźciwość twoię/ y o wierne nábycie twoie/ włzędy łie łtára/ á włzędy mnożyć á rozłzryżać ie obiecuie. *RejPos* 44; iż zówždy [Pan] vbłogołłáwi człowiekowi wiernemu włzýtko nábycie iego *RejPos* 82, 6, 39v, 43, 61, 72v (18); *PaprPan* R4v; Co dał Iudałz/ połzło to nábýcie niewierne Ná chudych pogrzeb/ y ná łkutki miłóšierne *KlonWor* 82.

W *połęczeniach szeregowych* (3): *RejPos* 175v, 327v; Y łam łię Zácheułz łobie przypátruiąc/ á łwiátłóść od gołłciá duchowną biorąc: vyrzał iedno wielkie plugáłtwo w domu twoim: to iełt lichwy/ złe nábýcia/ y pieniądze niełpráwiedliwołci. *SkarKaz* 457b.

W *porównaniach* (3): Łákome nábycie lełhnya mgłá. *RejWiz* 14 marg [idem] Cc6v; *RejZwierc* 66v.

W *charakterystycznych połęczeniach*: nábycie złupione będzie; strzec nabycia, żądać; rozkochać się z nabycia; nábycie mnożyć (rozmnóżone) (2), spalić, szarpać, (u)blógosławić (ubłógosławione) (4), wykorzenić, zachować, zgromadzić; nábycie doczesne (2), faleszne, mizerne (3), nędzne (5), niepobożne, (nie)wierne (2), omyłne, pocźciwe, przekłete, sprosne, łwieckie (2), wielkie (więtsze) (2), złołciwe (złółliwe) (2); opieka nad nabyciem.

Fraza: »wniwecz obraca się, obrocić się ma nabycie; z nabyciem swoim w niwecz obrocić się, obrocon być« [szyk *zmienny*] (1:1;1:I): Także łie káždemu w niwecz á práwie w robaki obráca káždze mizerne á łákome nábycie iego *RejPos* 81v, 240 [2 r.], 262v.

Zwroty: »drapać nábycie; rozdrapanie nabycia« (1;1): Náđ thobą [umarłým] łłudzy płáczą/ drudzy drapáią ono márne nábycie twoie/ á dułżę grzebą w piekle. *RejPos* 164v; *RejZwierc* 131v.

»[komu] pobrać nabycie« (1): iáko ich dzifia wiele iełt ktorzy łie boią tych nędznych Rzymiánow łwiátá tego/ [...] áby im ci Rzymiánie nie pobrałi tego márnego nábycia łwiátá tego. *RejPos* 197v.

»rozmiotać nabycie« (1): rołprofzył rołterał [syn *marnotrawny*]/ rozmiotał báz[o] pętko ono nędzne nábycie łwoie/ ták iż potým przyłzedł w táką nędżę *RejPos* Ooo2v.

»rozproszyć nabycie« (1): *RejPos* Ooo2v cf »rozmiotać nabycie«.

»rozterać nabycie« (1): *RejPos* Ooo2v cf »rozmiotać nabycie«.

»szafować nabyciem« (1): iáko mamy vżywáć tych dárow Páńłkich/ [...] włámuiąc komu możemy chlebá łwego/ á nie rołprałzáiąc tego ná zbytki á ná pychę łwiátá tego/ á pobożnie/ dułáiąc iemu/ łzáfuiąc nábyciem łwoim. *RejPos* 83.

»używać nabycia« (3): á oni łnadz więcej wglódzie niż wrołkołłý vżywáli nábýcia łwoiego/ więcej łie o nie prácuiać niż o zbáwienie łwe *RejPs* 73; *RejPos* 71, 82v.

»nábycie wywrocić« (1): włzýtki máiętnołci á ono márne nábycie iego [niewdzięcznego] zniłzczyć/ wywrocić/z gruntu wykorzenić/ á práwie iáko ogniem łpálić obiecał *RejPos* 240v.

»nábycie zniszczyć; zniszczenie nabycia« (1;1): iáwnie włzýłcy widzimy iáwny á pętki vpadek łwoy/ á zniłczenie tego márnego nábýcia łwoiego. *RejPos* 218v, 240v.

Wyrażenia: »łakome nabycie« (4): *RejWiz* 14, Cc6v; myśli ich zniewolone bogactwy/ pilnie łobie rozmyślają z wielkim wciązeniem/ iákoby wcale mogli zgromádzić łakome nábycia łwoie. *RejPos* 6, 81v.

»marne nabycie« [*szyk 15:1*] (16): Z márnem łwieckym nabyciem prawdá łie nie zgodzi. *LubPs G marg*; Gdyż w tym márnym nábyciu ma nádzyeię każdy *RejWiz* 193v; *RejAp* 189; *RejPos* 115, 160v, 164v, 197v, 198 (12); *RejZwierc* 70.

»sprawiedliwe nabycie« (1): lepiej łie ćiełfyc trochą á łprawiedliwego nábycia niż pánować nád wielkoćią obyczáiem złoćiwych *RejPs* 55.

»trudne (a. zatrudnione) nabycie« (2): A obietmce ich/ ták iákóś łyłżał/ iákie łą [...] o łpófnym rozdrapaniu tego zátrudnionego nábycia ich/ y o nędznym dokonániu ich *RejZwierc* 131v, 66.

»złe nabycie« [*szyk 5:1*] (6): *RejPos* 218, 312, 326; *SkarKaz* 457b; łwoie Złe nábycie leguią ná zbytki ná łtroie. *KlonWor* 82, 44.

Szeregi: »bogactwa a (i) (ine) nabycia« (2): y ty bogactwá łwiátá tego/ y włztyki ine nábycia iego/ tobie łie łporzyc á hoynie ná włzem rozłzryzác máią. *RejPos* 241v, 326.

»dom i nabycie« (1): iz ią [*niewiastę dobrą*] vłtáwicznie obiecuie błogółáwíc ze włztykim domem y nábyciem iey. *RejPos* 175v.

»łakomstwo a złe nabycie« (1): A thu możełz zrozumieć iákí koniec bierze łakomłthwo á złe nábycie człowieká [!] każdego. *RejPos* 218.

»nabycie, (a) majętność« (2): *RejAp* 36v; páni tych cnot vzywác ma [...] do záchowania w dobrej mierze nábycia/ á máięthności/ małżonká łwego *GórnDworz* X2v.

»osiadłość a nabycie« (1): thá nędzna oliádłość á nábycie twoie/ w niwecz łie obroćic ma *RejPos* 240.

»pożytki a nabycie« (1): Rzućmy łie do kołciołow náłznych/ [...] á wymiecm y z nich ty rozłiczne hándle á márne kupie łwiátá tego/ ktoremichmy ie thák bárzo záproznili/ vłtáwicznie myłłac o pożytkoch á o márnym nábyciu iego *RejPos* 198.

»nabycie i sprawa« [*szyk 1:1*] (2): [*anjolowie łwięci*] łie zbieżá ná połługę twoię/ á będą łtrzedz włztykich łpraw y nábycia twoiego *RejPos* 116, 116.

»zbior a nabycie« (1): Abowiem włpomni iedno łobie ná to/ iz cokolwiek iełł zbioru á nábycia twego nád wołá y nád połłánowanie Páná twego/ iz to włztyko małł z rády á s pomocy onego márnego á omyłnego krolá y kłiążęciá łwiátá tego *RejPos* 326.

»zebranie a nabycie« (1): A thu obácż w iákiey łáłce á w iákiey pocżciwości był záwždy v Páná łtan małżeńłtwá łwiętego/ y w iákim błogółáwienłtwie potomłtwo iego/ y włztyko zebránie á nábycie iego. *RejPos* 42.

W przen (3) : gdy im vkażełz y łprawy y połławy onego márnego naiemniká/ ktory nic nie dba/ iedno áby łáł mleko ich/ á dárl wełnę z nábycia ich *RejPos* 123v, 187; dla was bráćiey moiey nábytym práwem y wyłługá moią/ dołłátem tego páńłtwá w náturze ludzkiey/ prácuiać y ćierpiać: ábych łię im z wámi dziełił/ á was do tego nábycia mego przypuścił/ y łpołdźiedzicmi vczynił. *SkarKaz* 551b.

Synonimy: 1. dostanie, otrzymanie. posiędzenie; 3. dobytek, majętność, mienie, zbior.

Cf **NABYĆ, NABYTEK**

HJ, LW